Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK TRIBUNÁLU (čtvrtého rozšířeného senátu)

9. listopadu 2022 *

„Hospodářská soutěž – Kartelové dohody – Trh s výztužemi do betonu – Rozhodnutí konstatující porušení článku 65 UO po skončení platnosti Smlouvy o ESUO na základě nařízení (ES) č. 1/2003 – Stanovení cen – Omezení a kontrola výroby a prodeje – Rozhodnutí přijaté po zrušení předchozích rozhodnutí – Uspořádání nového slyšení za přítomnosti orgánů pro hospodářskou soutěž členských států – Právo na obhajobu – Zásada řádné správy – Přiměřená lhůta – Povinnost uvést odůvodnění – Proporcionalita – Zásada *ne bis in idem* – Námitka protiprávnosti – Důkaz o účasti na kartelové dohodě – Přitěžující okolnosti – Opakování protiprávního jednání – Polehčující okolnosti – Rovné zacházení – Pravomoc soudního přezkumu v plné jurisdikci“

Ve věci T-667/19,

Ferriere Nord SpA, se sídlem v Osoppo (Itálie), zastoupená W. Viscardini, G. Donà a B. Comparini, advokátkami,

žalobkyně,

proti

Evropské komisi, zastoupené P. Rossim, G. Contem a C. Sjödin, jako zmocněnci, ve spolupráci s M. Morettem, advokátem,

žalované,

podporované

Radou Evropské unie, zastoupené O. Segnanou a E. Ambrosini, jako zmocněnci,

vedlejší účastnicí,

jejímž předmětem je návrh podaný na základě článku 263 SFEU a znějící na zrušení rozhodnutí Komise C(2019) 4969 final ze dne 4. července 2019 týkajícího se porušení článku 65 Smlouvy o ESUO (věc AT.37956 –Výztuže do betonu), a podpůrně na snížení pokuty uložené žalobkyni,

TRIBUNÁL (čtvrtý rozšířený senát),

během porad ve složení S. Gervasoni, předseda, L. Madise, P. Nihoul (zpravodaj), R. Frendo a J. Martín y Pérez de Nanclares, soudci,

* Jednací jazyk: italština.

vedoucí soudní kanceláře: J. Palacio González, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 4. června 2021,

vydává tento

Rozsudek[1]

I. Skutečnosti předcházející sporu

1 Žalobkyně, Ferriere Nord SpA, je společností založenou podle italského práva, která působí v odvětví výztuží do betonu od dubna 1992.

A. První rozhodnutí Komise (2002)

2 V období od října do prosince 2000 provedla Komise Evropských společenství v souladu s článkem 47 UO šetření u italských podniků vyrábějících výztuže do betonu, včetně žalobkyně, a sdružení podniků, Federazione Imprese Siderurgiche Italiane (Federace italských ocelářských podniků, dále jen „Federacciai“). Na základě tohoto ustanovení jim rovněž zaslala žádosti o informace.

3 Dne 26. března 2002 zahájila Komise řízení podle článku 65 UO a přijala oznámení námitek na základě článku 36 UO (dále jen „oznámení námitek“), které bylo zasláno mimo jiné žalobkyni. Žalobkyně odpověděla na oznámení námitek dne 31. května 2002.

4 Slyšení stran správního řízení se konalo dne 13. června 2002.

5 Dne 12. srpna 2002 zaslala Komise týmž adresátům dodatečné námitky (dále jen „dodatečné oznámení námitek“) na základě čl. 19 odst. 1 nařízení Rady č. 17 ze dne 6. února 1962, prvního nařízení, kterým se provádějí články [81 a 82 ES] (Úř. věst. 1962, 13, s. 204; Zvl. vyd. 08/01, s. 3). Vysvětlila v něm své stanovisko k pokračování v řízení po uplynutí doby platnosti Smlouvy o ESUO dne 23. července 2002. Žalobkyně odpověděla na dodatečné oznámení námitek dne 20. září 2002.

6 Nové slyšení stran správního řízení za přítomnosti orgánů pro hospodářskou soutěž členských států se konalo dne 30. září 2002. Týkalo se předmětu dodatečného oznámení námitek, a sice právních důsledků uplynutí doby platnosti Smlouvy o ESUO pro pokračování v řízení.

7 Na závěr správního řízení Komise přijala rozhodnutí C(2002) 5087 final ze dne 17. prosince 2002, v řízení podle článku 65 UO (COMP/37.956 – Výztuže do betonu) (dále jen „rozhodnutí z roku 2002“), určené Federacciai a osmi podnikům včetně žalobkyně. Konstatovala v něm, že tyto podniky mezi prosincem 1989 a červencem 2000 prováděly jedinou, komplexní a trvající kartelovou dohodu na italském trhu s výztužemi do betonu ve formě tyčí nebo svitků (dále jen „výztuže do betonu“, jejímž cílem nebo výsledkem bylo určování cen a omezení či kontrola výroby nebo prodejů, v rozporu s čl. 65 odst. 1 UO.

[1] – Jsou uvedeny pouze body tohoto rozsudku, jejichž zveřejnění Tribunál považuje za účelné..

8 Pokud jde o účast žalobkyně na protiprávním jednání, Komise uvedla, že tato účast trvala od 1. dubna 1993 do 4. července 2000. Z tohoto důvodu jí uložila pokutu ve výši 3,57 milionu eur. Tato částka zahrnovala 20% snížení pokuty ve prospěch žalobkyně podle bodu D odst. 1 oznámení Komise o neuložení nebo snížení pokut v případech kartelových dohod (Úř. věst. 1996, C 207, s. 4, dále jen „oznámení o spolupráci“), který stanoví možnost přiznat snížení pokuty, kterou by musely zaplatit podniky, které spolupracují, tím, že před odesláním oznámení námitek poskytnou Komisi informace, dokumenty nebo jiné důkazy, které přispívají k potvrzení existence spáchaného protiprávního jednání.

9 Dne 10. března 2003 podala žalobkyně k Tribunálu žalobu proti rozhodnutí z roku 2002. Tribunál zrušil uvedené rozhodnutí ve vztahu k žalobkyni (rozsudek ze dne 25. října 2007, Ferriere Nord v. Komise, T-94/03, nezveřejněný, EU:T:2007:320) a dalším podnikům, kterým bylo určeno, z důvodu, že použitý právní základ, tedy čl. 65 odst. 4 a 5 UO, již nebyl v okamžiku přijetí tohoto rozhodnutí v platnosti. Z tohoto důvodu Komise neměla na základě těchto ustanovení pravomoc konstatovat a sankcionovat porušení čl. 65 odst. 1 UO po uplynutí doby platnosti Smlouvy o ESUO. Tribunál nezkoumal ostatní aspekty tohoto rozhodnutí.

10 Rozhodnutí z roku 2002 se stalo konečným vůči sdružení Federacciai, které nepodalo žalobu k Tribunálu.

B. Druhé rozhodnutí Komise (2009)

11 Dopisem ze dne 30. června 2008 Komise informovala žalobkyni a ostatní dotčené podniky o svém úmyslu přijmout nové rozhodnutí opravením použitého právního základu. Mimoto uvedla, že uvedené rozhodnutí bude založeno na důkazech předložených v oznámení námitek a dodatečném oznámení námitek. Na výzvu Komise žalobkyně předložila písemná vyjádření dne 1. srpna 2008.

12 Telefaxy ze dne 24. července a 25. září 2008, poté 13. března, 30. června a 27. srpna 2009 požádala Komise žalobkyni o informace týkající se akcionářů a majetkové struktury podniku. Na tyto žádosti o informace žalobkyně odpověděla e-maily ze dne 1. srpna a 1. října 2008, poté 18. března, 1. července a 8. září 2009.

13 Dne 30. září 2009 přijala Komise rozhodnutí C(2009) 7492 final v řízení podle článku 65 UO (věc COMP/37.956 – Výztuže do betonu, opětovné přijetí), určené týmž podnikům jako rozhodnutí z roku 2002, včetně žalobkyně. Toto rozhodnutí bylo přijato na základě procesních pravidel Smlouvy o ES a nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích [101] a [102 SFEU] (Úř. věst. 2003, L 1, s. 1; Zvl. vyd. 08/02, s. 205). Bylo založeno na skutečnostech uvedených v oznámení námitek a dodatečném oznámení námitek a v podstatě přebíralo obsah a závěry rozhodnutí z roku 2002. Zejména výše pokuty uložené navrhovatelce ve výši 3,57 milionu eur zůstala nezměněna.

14 Dne 8. prosince 2009 přijala Komise pozměňovací rozhodnutí, v němž do své přílohy zahrnula tabulky znázorňující změny cen opominuté jejím rozhodnutím ze dne 30. září 2009 a opravující číselné odkazy na uvedené tabulky v osmi poznámkách pod čarou.

15 Dne 19. února 2010 podala žalobkyně k Tribunálu žalobu proti rozhodnutí Komise ze dne 30. září 2009, ve znění pozdějších změn (dále jen „rozhodnutí z roku 2009“). Dne 9. prosince 2014 Tribunál snížil výši pokuty uložené žalobkyni na 3,42144 milionu eur z důvodu, že se po dobu tří let neúčastnila části kartelové dohody týkající se omezení nebo kontroly výroby

nebo prodeje, a ve zbývající části žalobu zamítl (rozsudek ze dne 9. prosince 2014, Ferriere Nord v. Komise, T-90/10, nezveřejněný, EU:T:2014:1035). Tribunál částečně zrušil rozhodnutí z roku 2009 ve vztahu k jinému z jeho adresátů, snížil výši pokuty uložené jinému z jeho adresátů a zamítl ostatní podané žaloby.

16 Dne 20. února 2015 podala žalobkyně kasační opravný prostředek proti rozsudku ze dne 9. prosince 2014, Ferriere Nord v. Komise, T-90/10, nezveřejněný, EU:T:2014:1035). Rozsudkem ze dne 21. září 2017, Ferriere Nord v. Komise (C-88/15 P, EU:C:2017:716), Soudní dvůr zrušil uvedený rozsudek Tribunálu, jakož i rozhodnutí z roku 2009 zejména ve vztahu k žalobkyni.

17 V rozsudku ze dne 21. září 2017, Ferriere Nord v. Komise (C-88/15 P, EU:C:2017:716), Soudní dvůr rozhodl, že pokud bylo rozhodnutí přijato na základě nařízení č. 1/2003, musí být řízení vedoucí k tomuto rozhodnutí v souladu s procesními pravidly stanovenými tímto nařízením, jakož i nařízením Komise (ES) č. 773/2004 ze dne 7. dubna 2004 o vedení řízení Komise podle článků [101 a 102 SFEU] (Úř. věst. 2004, L 123, s. 18; Zvl. vyd. 08/03, s. 81), i když toto řízení bylo zahájeno před jejich vstupem v platnost.

18 Soudní dvůr přitom konstatoval, že v projednávané věci nelze mít za to, že slyšení ze dne 13. června 2002, které se jediné týkalo merita řízení, splňuje procesní požadavky týkající se přijetí rozhodnutí na základě nařízení č. 1/2003, jelikož se neúčastnily orgány pro hospodářskou soutěž členských států.

19 Soudní dvůr dospěl k závěru, že se Tribunál dopustil nesprávného právního posouzení, když rozhodl, že Komise neměla povinnost uspořádat nové slyšení před přijetím rozhodnutí z roku 2009 z důvodu, že podniky již měly možnost být ústně slyšeny na slyšeních ze dne 13. června a 30. září 2002.

20 V rozsudku ze dne 21. září 2017, Ferriere Nord v. Komise (C-88/15 P, EU:C:2017:716), Soudní dvůr připomněl význam konání slyšení na žádost dotčených účastníků řízení, na které jsou pozvány orgány pro hospodářskou soutěž členských států, přičemž jeho opomenutí představuje porušení podstatných formálních náležitostí.

21 Soudní dvůr rozhodl, že vzhledem k tomu, že toto právo vyjádřené v nařízení č. 773/2004 nebylo dodrženo, nebylo nezbytné, aby podnik, jehož právo bylo takto porušeno, prokázal, že toto porušení mohlo na jeho úkor ovlivnit průběh řízení a obsah sporného rozhodnutí.

22 Soudní dvůr rovněž zrušil další rozsudky Tribunálu přijaté dne 9. prosince 2014, kterými bylo rozhodnuto o legalitě rozhodnutí z roku 2009, jakož i toto rozhodnutí vůči čtyřem dalším podnikům ze stejných důvodů. Rozhodnutí z roku 2009 se naproti tomu stalo konečným pro podniky, kterým bylo určeno rozhodnutí, které proti uvedeným rozsudkům nepodaly kasační opravný prostředek.

C. Třetí rozhodnutí Komise (2019)

23 Dopisem ze dne 15. prosince 2017 informovala Komise žalobkyni o svém úmyslu pokračovat ve správním řízení a v tomto rámci uspořádat nové slyšení stran uvedeného řízení za přítomnosti orgánů pro hospodářskou soutěž členských států.

24 Dopisem ze dne 1. února 2018 žalobkyně předložila vyjádření, ve kterém zpochybnila pravomoc Komise pokračovat ve správním řízení, a vyzvala ji, aby v tomto řízení nepokračovala.

25 Dne 23. dubna 2018 Komise uskutečnila nové slyšení týkající se merita řízení, kterého se zúčastnily za účasti orgánů pro hospodářskou soutěž členských států a úředníka pro slyšení žalobkyně, jakož i tři další podniky, kterým bylo určeno rozhodnutí z roku 2009.

26 Dopisy ze dne 19. listopadu 2018, jakož i ze dne 17. ledna a 6. května 2019 zaslala Komise žalobkyni tři žádosti o informace týkající se jejích akcionářů a majetkové situace. Žalobkyně na tyto žádosti o informace odpověděla dopisy ze dne 10. prosince 2018, jakož i ze dne 31. ledna a 9. května 2019.

27 Dne 21. června 2019 se žalobkyně zúčastnila schůzky s útvary Komise, během které tyto útvary uvedly, že se rozhodly navrhnout sboru komisařů přijetí nového rozhodnutí o uložení sankce, ale že s ohledem na objektivně prodlouženou lhůtu navrhnou uplatnění mimořádné polehčující okolnosti.

28 Dne 4. července 2019 přijala Komise rozhodnutí C(2019) 4969 final v řízení podle článku 65 UO (věc AT.37956 – Výztuže do betonu) (dále jen „napadené rozhodnutí“), určené pěti podnikům, ve vztahu k nimž bylo rozhodnutí z roku 2009 zrušeno, a sice kromě žalobkyně společnostem Alfa Acciai SpA, Feralpi Holding SpA (původně Feralpi Siderurgica SpA a Federalpi Siderurgica SRL), Partecipazioni Industriali SpA (původně Riva Acciaio SpA, poté Riva Fire SpA, dále jen „Riva“), jakož i Valsabbia Investimenti SpA a Ferriera Valsabbia SpA.

29 Napadeným rozhodnutím Komise konstatovala téže protiprávní jednání, jako je protiprávní jednání, které bylo předmětem rozhodnutí z roku 2009, a zároveň z důvodu délky řízení snížila pokuty uložené podnikům, kterým bylo rozhodnutí určeno, o 50 %. Žalobkyně kromě toho získala dodatečné snížení pokuty o 6 %, protože se neúčastnila části kartelové dohody týkající se omezení nebo kontroly výroby či prodeje během určitého období. Článkem 2 napadeného rozhodnutí tak Komise uložila žalobkyni pokutu ve výši 2,237 milionu eur.

30 Dne 8. července 2019 byla neúplná kopie napadeného rozhodnutí, obsahující pouze liché stránky, poskytnuta žalobkyni, což žalobkyně Komisi oznámila dopisem ze dne 9. července 2019.

31 Dne 18. července 2019 bylo žalobkyni poskytnuto úplné znění napadeného rozhodnutí.

II. Řízení a návrhová žádání účastnic řízení

32 Návrhem došlým kanceláři Tribunálu dne 30. září 2019 podala žalobkyně projednávanou žalobu.

33 Podáním došlým kanceláři Tribunálu dne 13. ledna 2020 podala Rada Evropské unie návrh na vstup do řízení jako vedlejší účastnice na podporu návrhových žádání Komise. Rozhodnutím ze dne 11. února 2020 předseda čtvrtého senátu Tribunálu tomuto návrhu na vstup do řízení jako vedlejší účastnice vyhověl. Rada předložila spis vedlejšího účastníka a žalobkyně k němu předložila vyjádření ve stanovené lhůtě. Komise nepodala vyjádření k tomuto spisu vedlejšího účastníka.

34 Na návrh čtvrtého senátu rozhodl Tribunál na základě článku 28 jednacího řádu o předání věci rozšířenému soudnímu kolegiu.

35 Na návrh soudce zpravodaje rozhodl Tribunál (čtvrtý rozšířený senát) o zahájení ústní části řízení a v rámci organizačních procesních opatření stanovených v článku 89 jednacího řádu položil účastnicím řízení písemné otázky a požádal je o předložení dokumentů. Účastnice řízení odpověděly na tyto otázky a na tyto žádosti o předložení dokumentů ve stanovené lhůtě.

36 Řeči účastnic řízení a jejich odpovědi na ústní otázky položené Tribunálem byly vyslechnuty na jednání dne 4. června 2021. Na jednání žalobkyně v návaznosti na otázku Tribunálu souhlasila s tím, aby byly žalobní důvody vznesené v žalobě na podporu projednávané žaloby pro účely vypracování rozsudku přečíslovány, což bylo zaznamenáno do protokolu z jednání.

37 Žalobkyně navrhuje, aby Tribunál:

– zrušil napadené rozhodnutí v rozsahu, v němž se jí týká;

– podpůrně, částečně zrušil napadené rozhodnutí a snížil výši pokuty, která jí byla uložena;

– uložil Komisi a Radě náhradu nákladů řízení.

38 Komise navrhuje, aby Tribunál:

– žalobu zamítl;

– uložil žalobkyni náhradu nákladů řízení.

39 Komise navrhuje, aby Tribunál:

– zamítl žalobu v rozsahu, v němž je založena na námitce protiprávnosti článku 25 nařízení č. 1/2003;

– uložil žalobkyni náhradu nákladů řízení.

III. Právní otázky

40 Na podporu žaloby předkládá žalobkyně devět žalobních důvodů, které lze rozdělit do dvou skupin.

41 V první skupině je primárně uplatňováno šest žalobních důvodů a směřují ke zrušení napadeného rozhodnutí:

– první žalobní důvod vychází z porušení práva na obhajobu a procesních pravidel při slyšení konaném dne 23. dubna 2018;

– druhý žalobní důvod vychází z protiprávního odmítnutí Komise ověřit před přijetím napadeného rozhodnutí slučitelnost tohoto rozhodnutí se zásadou přiměřené délky řízení;

– třetí žalobní důvod vychází z porušení zásady přiměřené délky řízení;

– čtvrtý žalobní důvod vychází z porušení povinnosti uvést odůvodnění, překročení pravomoci a porušení zásady proporcionality;

– pátý žalobní důvod vychází z porušení zásady *ne bis in idem*;

– šestý žalobní důvod vychází z protiprávnosti režimu promlčení upraveného v článku 25 nařízení č. 1/2003.

42 V druhé skupině jsou tři poslední žalobní důvody vzneseny podpůrně a směřují k částečnému zrušení napadeného rozhodnutí a k odpovídajícímu snížení výše pokuty uložené žalobkyni:

– sedmý žalobní důvod vychází z porušení důkazního břemene a zásady *in dubio pro reo*, pokud jde o chování vytýkané žalobkyni;

– osmý žalobní důvod vychází z protiprávnosti zvýšení částky pokuty z důvodu opakování protiprávního jednání;

– devátý žalobní důvod vychází z porušení zásady rovného zacházení, pokud jde o zohlednění polehčujících okolností a opožděnost důvodů odůvodňujících přiznání snížení pokuty.

A. K návrhovým žádáním znějícím na zrušení

[*omissis*]

1. K druhému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z protiprávního odmítnutí Komise ověřit před přijetím napadeného rozhodnutí slučitelnost tohoto rozhodnutí se zásadou přiměřené lhůty řízení

[*omissis*]

a) K první výtce, vycházející z nesprávného právního posouzení

199 Žalobkyně tvrdí, že Komise porušila článek 41 Listiny tím, že před přijetím napadeného rozhodnutí odmítla posoudit slučitelnost přijetí tohoto rozhodnutí se zásadou přiměřené lhůty.

200 V tomto ohledu je třeba uvést, že jak zdůrazňuje žalobkyně, Komise je povinna dodržovat zásadu přiměřené lhůty stanovenou v článku 41 Listiny (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 15. října 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582, bod 179, a ze dne 5. června 2012, Imperial Chemical Industries v. Komise, T-214/06, EU:T:2012:275, bod 285).

201 Uplynutí lhůty tak musí být zohledněno, pokud Komise při využití prostoru pro uvážení, který jí přiznává unijní právo, posuzuje, zda musí být v rámci použití pravidel hospodářské soutěže zahájeno stíhání a přijato rozhodnutí.

202 Z napadeného rozhodnutí vyplývá, že na rozdíl od toho, co tvrdí žalobkyně, povinnost zohlednit uplynutí lhůty při posuzování, zda takové stíhání musí být zahájeno a musí být přijato rozhodnutí o uložení sankce, nebylo Komisí porušeno. Napadené rozhodnutí totiž uvádí, že tento orgán před tím, než rozhodl, zkoumal, zda v projednávané věci lze pokračovat v řízení a zda toto řízení může vést k přijetí takového rozhodnutí, kterým byla uložena pokuta.

[*omissis*]

213 Z napadeného rozhodnutí vyplývá, že na rozdíl od toho, co tvrdí žalobkyně, Komise před přijetím tohoto rozhodnutí ověřila, zda byla dodržena zásada přiměřené lhůty, když analyzovala délku správního řízení, správní fáze a přerušení v důsledku soudního přezkumu, přičemž důvody mohly vysvětlit délku řízení a důsledky, které z toho mohou být vyvozeny.

214 Tento závěr je zpochybněn žalobkyní, podle které se Komise v napadeném rozhodnutí odmítla vyjádřit k nepřiměřené délce řízení z důvodu, že toto posouzení musí být vyhrazeno unijnímu soudu, aniž by se žalobkyně k této otázce mohla vyjádřit.

215 V tomto ohledu je třeba uvést, že unijnímu soudu mohou být předloženy otázky týkající se délky řízení. Ve sporech o určení odpovědnosti musí být rozhodnuto o pochybení orgánů, institucí nebo jiných subjektů Unie, pokud způsobily škodu tím, že porušily zásadu přiměřené lhůty (rozsudky ze dne 26. listopadu 2013, Kendrion v. Komise, C-50/12 P, EU:C:2013:771, bod 94, a ze dne 11. července 2019, Italmobiliare a další v. Komise, T-523/15, nezveřejněný, EU:T:2019:499, bod 159). Ve sporech týkajících se neplatnosti může mít délka řízení za následek zrušení napadeného rozhodnutí, pokud jsou splněny dvě kumulativní podmínky, přičemž první podmínkou je, že se tato délka jeví jako nepřiměřená, a druhou podmínkou je, že překročení přiměřené lhůty narušilo výkon práva na obhajobu (rozsudky ze dne 21. září 2006, Technische Unie v. Komise, C-113/04 P, EU:C:2006:593, body 47 a 48; ze dne 8. května 2014, Bolloré v. Komise, C-414/12 P, nezveřejněný, EU:C:2014:301, body 84 a 85, a ze dne 9. června 2016, PROAS v. Komise, C-616/13 P, EU:C:2016:415, body 74 až 76).

216 Jak uvádí žalobkyně, pravomoc takto svěřená unijnímu soudu nemůže Komisi zbavit posouzení, které musí provést v okamžiku určení důsledků, které je třeba vyvodit ze zrušujícího rozsudku na základě článku 266 SFEU.

217 Jak již bylo uvedeno, Komise musí při takovém posouzení vzít v úvahu veškeré okolnosti věci, zejména vhodnost přijetí nového rozhodnutí, vhodnost uložení sankce a případně vhodnost snížení zamýšlené sankce, pokud se zejména jeví, že délka řízení, aniž sama o sobě představuje zaviněné nesplnění povinnosti, může mít v rozsahu, v němž zahrnuje nejen správní fáze, ale případně i přerušení v důsledku soudního přezkumu, dopad na okolnosti, které je třeba zohlednit při stanovení výše pokuty, a zejména na možnou odrazující povahu sankce, jestliže je ukládána dlouhou dobu po skutečnostech zakládajících protiprávní jednání.

218 Toto posouzení týkající se zejména celkové délky trvání řízení, včetně soudních fází, bylo provedeno hlavně v bodě 528 odůvodnění napadeného rozhodnutí.

219 Z toho vyplývá, že na rozdíl od toho, co tvrdí žalobkyně, Komise v napadeném rozhodnutí ověřila, zda délka řízení mohla bránit pokračování řízení, přičemž uznala, že takové posouzení podléhá přezkumu unijního soudu ve sporech týkajících se legality a případně odpovědnosti.

[*omissis*]

223 Tato výtka tedy musí být zamítnuta.

[*omissis*]

2. Ke třetímu žalobnímu důvodu, vycházejícímu z porušení zásady dodržení přiměřené lhůty řízení

229 Žalobkyně tvrdí, že napadené rozhodnutí musí být zrušeno, neboť bylo přijato v řízení, které překročilo přiměřenou lhůtu. Podle ní má nepřiměřená délka řízení za následek, že Komise již neměla sankční pravomoc, a uvedené rozhodnutí je tedy rovněž protiprávní z důvodu překročení pravomoci. Žalobkyně v podstatě předkládá tři výtky týkající se doby trvání správních fází, celkové délky řízení a účinku délky řízení na právo na obhajobu, které Komise všechny zpochybňuje.

230 Před přezkoumáním těchto výtek je třeba připomenout, že podle Soudního dvora může mít délka řízení za následek zrušení napadeného rozhodnutí, pokud jsou splněny dvě kumulativní podmínky, přičemž první podmínkou je, že se tato délka jeví jako nepřiměřená, a druhou podmínkou je, že překročení přiměřené lhůty narušilo výkon práva na obhajobu (viz bod 215 výše).

231 Z toho vyplývá, že rozhodnutí Komise nemůže být zrušeno pouze z důvodu překročení přiměřené lhůty, pokud právo žalobkyně na obhajobu nebylo tímto překročením dotčeno. Argument žalobkyně, podle kterého pouhé překročení přiměřené lhůty mělo vést Komisi k upuštění od přijetí napadeného rozhodnutí, musí být proto bez dalšího odmítnut.

[*omissis*]

a) K první výtce týkající se délky trvání správních fází

233 Žalobkyně tvrdí, že vzhledem k tomu, že délka správních fází činila více než šest let, byla v rozporu se zásadou přiměřené lhůty. Kritizuje zejména pomalost, se kterou Komise reagovala na zrušení provedená Tribunálem a Soudním dvorem:

– mezi vyhlášením rozsudku ze dne 25. října 2007, Ferriere Nord v. Komise (T-94/03, nezveřejněný, EU:T:2007:320), a přijetím rozhodnutí z roku 2009, tedy po dobu více než dva roky, se Komise omezila na zaslání dopisu ze dne 30. června 2008 uvedeného v bodě 11 výše, kterým oznámila pokračování v řízení, jakož i žádosti o informace a během tohoto období nedošlo k novému oznámení námitek, ani novému slyšení, přestože bylo pro Komisi jednoduché napravit vadu, která vedla k neplatnosti zrušeného rozhodnutí, vzhledem k tomu, že tato vada byla jasně identifikována Tribunálem;

– stejně tak mezi rozsudkem ze dne 21. září 2017, Ferriere Nord v. Komise (C-88/15 P, EU:C:2017:716), a přijetím napadeného rozhodnutí, tedy po dobu jednoho roku a devíti měsíců, se činnost ze strany Komise omezila na zaslání dopisu ze dne 15. prosince 2017 oznamujícího pokračování v řízení, na zaslání dopisů oznamujících a vysvětlujících slyšení ze dne 23. dubna 2018, jakož i omezených žádostí o informace o majetkové situaci žalobkyně.

234 Žalobkyně mimoto tvrdí, že správní fáze řízení jsou stiženy četnými pochybeními v řízení, kterých se dopustila Komise a která přispěla k neodůvodněnému prodlužování procesních lhůt.

235 V tomto ohledu je třeba poznamenat, že unijní právo vyžaduje, aby orgány řešily věci v rámci správních řízení, která vedou, v přiměřené lhůtě (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 5. června 2012, Imperial Chemical Industries v. Komise, T-214/06, EU:T:2012:275, bod 284).

236 Povinnost dodržet při vedení správních řízení přiměřenou lhůtu totiž představuje obecnou právní zásadu převzatou zejména v čl. 41 odst. 1 Listiny (rozsudky ze dne 15. října 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582, bod 167; ze dne 11. dubna 2006, Angeletti v. Komise, T-394/03, EU:T:2006:111, bod 162, a ze dne 7. června 2013, Itálie v. Komise, T-267/07, EU:T:2013:305, bod 61).

237 V projednávané věci ze spisu vyplývá, že během projednávání věci proběhly před Komisí čtyři fáze, které trvaly celkem šest let a jeden měsíc:

– první fáze, která trvala jeden rok a pět měsíců, oddělila první vyšetřovací úkony od zaslání oznámení námitek sdružení Federacciai a dotyčným podnikům;

– tři následující fáze jsou fázemi, které vedly k přijetí rozhodnutí z roku 2002, rozhodnutí z roku 2009 a napadeného rozhodnutí a které trvaly devět měsíců, respektive dva roky a jeden měsíc a jeden rok a devět měsíců.

238 Podle judikatury musí být přiměřenost lhůty posuzována v závislosti na všech okolnostech každé věci, a zejména na významu sporu pro dotčenou osobu, složitosti věci, jakož i jednání žalobce a příslušných orgánů (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 15. října 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582, body 187 a 188).

239 Zaprvé, pokud jde o význam sporu pro dotčenou osobu, je třeba připomenout, že v případě sporu týkajícího se porušení práva hospodářské soutěže mají zásadní požadavek právní jistoty svědčící hospodářským subjektům, jakož i cíl zajistit, aby na vnitřním trhu nebyla narušena hospodářská soutěž, značný význam nejen pro žalobce samotného a jeho konkurenty, nýbrž vzhledem k velkému počtu dotčených osob a finančních zájmů, které jsou dotčeny, rovněž pro třetí osoby (viz rozsudek ze dne 1. února 2017, Aalberts Industries v. Evropská unie, T-725/14, EU:T:2017:47, bod 40 a citovaná judikatura).

240 V projednávaném případě Komise v napadeném rozhodnutí konstatovala, že žalobkyně porušila čl. 65 odst. 1 UO tím, že se od 1. dubna 1993 do 4. července 2000 účastnila trvající dohody a jednání ve vzájemné shodě týkajících se výztuží do betonu, jejímž cílem nebo výsledkem bylo určování cen a omezení či kontrola výroby nebo prodejů na vnitřním trhu.

241 Na základě tohoto zjištění Komise žalobkyni uložila pokutu ve výši 2,237 milionu eur.

242 S ohledem na tyto skutečnosti lze mít za to, že význam věci byl pro žalobkyni značný.

243 Zadruhé, pokud jde o složitost věci, je třeba uvést, že pochybení Komise se týkají důsledků, které je třeba pro řízení vyvodit z uplynutí platnosti Smlouvy o ESUO.

244 Je přitom třeba připomenout, že otázky související s pravidly použitelnými na skutkový stav věci, jak pokud jde o věc samou, tak pokud jde o řízení, byly, jak uvedla Komise, z důvodu uplynutí doby platnosti Smlouvy o ESUO, do jisté míry složité.

245 Kromě toho kartelová dohoda pokrývala relativně dlouhé období (10 let a 7 měsíců), týkala se značného počtu účastníků (8 podniků zahrnujících celkem 11 společností a jedno profesní sdružení) a zahrnovala velký objem dokumentů předložených nebo získaných během kontrol (přibližně 20 000 stran).

246 S ohledem na tyto skutečnosti je třeba věc považovat za složitou.

247 Zatřetí, pokud jde o chování účastnic řízení, je třeba uvést, že Komise byla neustále činná, jelikož od účastníků správního řízení dostávala četné žádosti.

248 Komise musela v souvislosti s přijetím napadeného rozhodnutí vyřizovat četné dopisy současně s přípravou slyšení konaného dne 23. dubna 2018 a zkoumat návrh na narovnání předložený některými účastníky správního řízení dne 4. prosince 2018.

249 Žalobkyně tvrdí, že se Komise dopustila dvou pochybení v řízení, která neodůvodněně prodloužila délku řízení:

– chyba při přípravě CD-ROMů připojených k oznámení námitek;

– nesprávné oznámení rozhodnutí z roku 2009, jakož i napadeného rozhodnutí.

250 Ačkoli žalobkyně neupřesňuje dodatečnou lhůtu, kterou způsobily obě výše uvedené chyby, kterých se dopustila Komise, z bodů 13 a 14 výše vyplývá, že druhá z nich v každém případě vedla k prodloužení řízení o dva měsíce a jeden týden.

251 Žalobkyně nepředložila poznatky umožňující dospět k závěru, že namítaná pochybení měla významný dopad na délku řízení.

252 Z těchto skutečností posuzovaných jako celek vyplývá, že doba trvání správních fází řízení se nejeví jako nepřiměřená s ohledem na okolnosti vlastní věci, a zejména její složitost, a to v kontextu, kdy nelze Komisi vytýkat žádné období nevysvětlené nečinnosti v průběhu etap, které uvedené správní fáze vymezovaly.

253 Tato výtka tedy musí být zamítnuta.

b) K druhé výtce týkající se celkové délky řízení

254 Žalobkyně zpochybňuje celkovou dobu, která byla vyžadována pro zpracování spisu od prvních vyšetřovacích úkonů až do přijetí napadeného rozhodnutí. Podle ní skutečnost, že v době tohoto přijetí tato doba činila téměř 19 let a týkala se jednání, z nichž některá proběhla před více než 30 lety, způsobuje, že tato doba je v rozporu se zásadou přiměřené lhůty.

255 V tomto ohledu je třeba poznamenat, že povinnost dodržet přiměřenou lhůtu se vztahuje na každou fázi, která je součástí řízení, jakož i na celé řízení, který tvoří (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 15. října 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582, body 230 a 231, a stanovisko generální advokátky J. Kokott ve věci Solvay v. Komise, C-109/10 P, EU:C:2011:256, bod 239).

256 V projednávaném případě je třeba konstatovat, že období, v němž probíhalo celé správní řízení, bylo výjimečně dlouhé, což ostatně Komisi vedlo ke snížení pokuty nakonec uložené žalobkyním (viz bod 212 výše).

257 Celková délka správního řízení však může být v projednávaném případě vysvětlena složitostí spisu s tím, že u některých aspektů vyplývá ze skutečností souvisejících s případem samotným, zatímco ve zbývající části souvisí se zvláštním kontextem, do kterého spis spadá, a sice uplynutím doby platnosti Smlouvy o ESUO (viz body 243 až 246 výše).

258 Komise se sice dopustila pochybení při posuzování důsledků, které je třeba vyvodit z uplynutí platnosti Smlouvy o ESUO, a tato pochybení vedla ke zrušení, o nichž rozhodl Tribunál a poté Soudní dvůr.

259 Nicméně tato pochybení, jakož i dopad, který mohla mít na délku správního řízení, musí být posouzena s přihlédnutím ke složitosti položených otázek.

260 Kromě toho je celková délka správního řízení zčásti přičitatelná přerušením způsobeným soudním přezkumem, a je tedy spojena s počtem žalob podaných k unijnímu soudu ohledně různých aspektů věci.

261 V tomto ohledu je třeba uvést, že možnost podniků v takové situaci, jako je situace žalobkyně, aby byly jejich věci přezkoumány více než jednou správními orgány, a případně unijními soudy, je vlastní systému zavedenému autory Smluv pro kontrolu jednání a transakcí v oblasti hospodářské soutěže.

262 Povinnost správního orgánu provést různé formality a kroky před tím, než bude moci přijmout konečné rozhodnutí v oblasti hospodářské soutěže, a možnost, že tyto formality nebo kroky povedou k podání žaloby, tedy nemůže na konci procesu podnik využít za účelem tvrzení, že přiměřená lhůta byla překročena (v tomto smyslu viz stanovisko generálního advokáta N. Wahla ve věci Feralpi a další v. Komise, C-85/15 P, C-86/15 P a C-87/15 P, C-88/15 P a C-89/15 P, EU:C:2016:940, bod 70).

263 Za těchto podmínek nelze mít za to, že délka správního řízení byla jako celek nadměrná, a že tedy mohla bránit tomu, aby Komise přijala nové rozhodnutí ukládající pokutu.

264 Tato výtka tedy musí být zamítnuta.

c) Ke třetí výtce, týkající se účinku délky řízení na právo na obhajobu

265 Žalobkyně tvrdí, že délka správního řízení zasáhla do jejího práva na obhajobu. Podle ní z důvodu této délky neumožnilo slyšení dne 23. dubna 2018 orgánům pro hospodářskou soutěž členských států vyslechnout všechny účastníky, jejichž názory mohly mít vliv na její schopnost hájit se. Mimoto, pokud by se slyšení konalo v souladu s právní úpravou použitelnou před přijetím rozhodnutí z roku 2002, nebo dokonce před přijetím rozhodnutí z roku 2009, Tribunál by nerozhodl o věcné správnosti inkriminovaných jednání, a zástupci členských států by v důsledku toho nebyli nijak ovlivňováni a neměli žádné předsudky.

266 V tomto ohledu je třeba připomenout, že jak bylo uvedeno v bodě 230 výše, musí být splněny dvě podmínky, aby soud rozhodl o zrušení rozhodnutí přijatého Komisí z důvodu porušení zásady přiměřené lhůty. Vzhledem k tomu, že první (nepřiměřená délka řízení) nebyla splněna, není

v zásadě nezbytné v odpovědi na třetí výtku ověřit, zda délka správního řízení bránila výkonu práva na obhajobu. K poskytnutí plné odpovědi na obavy vyjádřené žalobkyní je však třeba provést tento přezkum jen pro úplnost.

267 Na jedné straně je třeba konstatovat, že během řízení pojímaného jako celek měla žalobkyně přinejmenším sedm příležitostí vyjádřit své stanovisko a předložit své argumenty (body 3 až 6, 11, 24 a 25 výše).

268 Žalobkyně zvláště mohla vyjádřit své stanovisko ve třetí fázi správního řízení, ve svém vyjádření ze dne 1. února 2018 a na jednání konaném dne 23. dubna 2018 (viz body 24 a 25 výše).

269 Na druhé straně přezkum prvního žalobního důvodu umožnil prokázat, že právo navrhovatelky na obhajobu nebylo dotčeno skutečností, že všechny subjekty, které se účastnily předchozích slyšení, nebyly přítomny na slyšení dne 23. dubna 2018, ani skutečností, že zástupci orgánů pro hospodářskou soutěž členských států již v okamžiku vyjádření svého stanoviska v poradním výboru věděli, že dvě rozhodnutí, z nichž jedno bylo potvrzeno Tribunálem, byla vůči dotčeným podnikům dříve přijata, ani skutečností, že Komise již dvakrát rozhodla o skutečnostech případu a že v tomto bodě bylo její stanovisko potvrzeno Tribunálem (viz body 59 až 162 výše).

270 Z těchto skutečností vyplývá, že i za předpokladu, že by délka správního řízení mohla být považována za odporující zásadě přiměřené lhůty, podmínky, které je třeba splnit za účelem dosažení zrušení napadeného rozhodnutí, by nebyly splněny, jelikož žalobkyně nemohla prokázat žádný zásah do práva na obhajobu vyplývajícího z uvedené doby.

271 Za těchto podmínek je třeba mít za to, že nebyl splněn žádný z požadavků vyžadovaných k tomu, aby Tribunál mohl rozhodnout o zrušení napadeného rozhodnutí z důvodu porušení zásady přiměřené lhůty.

272 Výtka tedy musí být zamítnuta a současně musí být zamítnut i třetí žalobní důvod v plném rozsahu.

3. Ke čtvrtému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z porušení povinnosti uvést odůvodnění, překročení pravomoci a porušení zásady proporcionality

[*omissis*]

a) K první výtce, týkající se neexistence dostatečného vysvětlení důvodů, které vedly Komisi k přijetí nového rozhodnutí ukládajícího pokutu

274 Žalobkyně tvrdí, že Komise dostatečně nevysvětlila důvody, které ji mohly vést k pokračování v řízení, čímž svévolně vykonala posuzovací pravomoc, kterou v této oblasti disponuje. V tomto rámci rovněž tvrdí, že Komise měla za to, že přijetí napadeného rozhodnutí má nadále značný odrazující účinek, aniž vysvětlila, proč by odrazení mělo působit v současnosti a v budoucnosti, a aniž v napadeném rozhodnutí vysvětlila důvody, proč byl odrazující účinek, jak tvrdila, „zvláště žádoucí na takovém trhu, jako je italský trh s výztužemi do betonu“.

275 V tomto ohledu je třeba uvést, že Komise je na základě čl. 105 odst. 1 SFEU pověřena dohledem nad uplatňováním článků 101 a 102 SFEU.

276 Z tohoto důvodu má Komise podle judikatury definovat a provádět unijní politiku hospodářské soutěže (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 16. října 2013, Vivendi v. Komise, T-432/10, nezveřejněný, EU:T:2013:538, bod 22 a citovaná judikatura).

277 V tomto rámci má Komise širokou posuzovací pravomoc potvrzenou nařízením č. 1/2003, podle kterého pokud zjistí existenci protiprávního jednání, „může“ jednak uložit dotčeným podnikům povinnost jej ukončit (čl. 7 odst. 1) a jednak uložit podnikům, které se dopustily protiprávního jednání, pokuty (čl. 23 odst. 2).

278 V oblasti hospodářské soutěže tak byla Komisi bez ohledu na způsob, jakým se seznámila s případem, tedy zejména v rámci stížnosti nebo z vlastního podnětu, svěřena pravomoc rozhodnout, zda jednání musí být předmětem stíhání, rozhodnutí a pokuty v závislosti na prioritách, které vymezí v rámci své politiky hospodářské soutěže.

279 Existence této pravomoci však nezbavuje Komisi povinnosti uvést odůvodnění (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 12. března 2020, LL-Carpenter v. Komise, T-531/18, nezveřejněný, EU:T:2020:91, bod 90 a citovaná judikatura).

280 V kontextu, kdy jako v projednávaném případě bylo na jedné straně rozhodnutí přijaté Komisí dvakrát zrušeno a kdy byla na druhé straně doba, která uplynula mezi prvními vyšetřovacími úkony a přijetím rozhodnutí, výjimečně dlouhá, přísluší tomuto orgánu, aby na základě zásady řádné správy zohlednil délku řízení a důsledky, které tato doba mohla mít na jeho rozhodnutí stíhat dotyčné podniky, přičemž toto posouzení musí být uvedeno v odůvodnění rozhodnutí.

281 Právě to však učinila Komise, když uvedla podrobně v bodech 526 až 529 odůvodnění napadeného rozhodnutí a v bodech 536 až 573 odůvodnění tohoto rozhodnutí důvody, proč měla za to, že je třeba přijmout nové rozhodnutí prokazující existenci protiprávního jednání a ukládající dotyčným podnikům pokutu.

282 Komise tak nejprve uvedla, že délka řízení podle ní nevedla k porušení zásady přiměřené lhůty (body 528 a 555 odůvodnění napadeného rozhodnutí) a že právo podniků na obhajobu nebylo porušeno, jelikož jednak tyto podniky mohly předložit svá vyjádření k pokračování v řízení a jednak rovněž uvedly své argumenty v průběhu slyšení konaného dne 23. dubna 2018. V tomto ohledu upřesnila, že žalobkyně nepředložila žádný konkrétní důkaz na podporu svého tvrzení, podle kterého nebyla schopna plně vykonat své právo na obhajobu (body 556 a 557 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

283 Komise nicméně připustila, že se dopustila procesních pochybení, a uznala, že tyto chyby mohly přispět k prodloužení délky řízení.

284 V napadeném rozhodnutí Komise tedy zvážila obecný zájem na zajištění účinného použití pravidel v oblasti hospodářské soutěže a snahu zmírnit možné důsledky procesních pochybení, ke kterým došlo (bod 559 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

285 V tomto ohledu Komise uvedla, že dotčené podniky se po dobu jedenácti let účastnily protiprávního jednání považovaného za jedno z nejzávažnějších omezení v oblasti hospodářské soutěže. Uvedla, že v takovém kontextu by nepřijmout znovu rozhodnutí, kterým se konstatuje účast podniků na uvedeném protiprávním jednání, bylo v rozporu s obecným zájmem zajistit

účinné uplatňování unijního práva hospodářské soutěže a šlo by nad rámec zájmu spočívajícího ve zmírnění důsledků případného porušení základních práv, které utrpěly podniky, jimž je rozhodnutí určeno (body 560 a 561 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

286 Po tomto zvážení došla Komise k závěru, že jelikož došlo k protiprávnímu jednání, je možné zajistit, že pachatelé protiprávního jednání nebudou nepotrestáni a budou skutečně odrazeni od podobného jednání v budoucnu, pouze přijetím napadeného rozhodnutí (body 563 až 569 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

287 Na závěr analýzy Komise upřesnila, že se za účelem zmírnění negativních důsledků, které mohly být způsobeny délkou řízení, jehož cílem bylo napravit procesní vady, k nimž došlo během šetření a které nelze přičítat dotčeným podnikům, rozhodla snížit výši uložených pokut o 50 % (body 570 až 573 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

288 Jeví se tedy, že Komise v napadeném rozhodnutí poskytla podrobné odůvodnění, z něhož jasně a jednoznačně vyplývají úvahy, které sledovala k odůvodnění přijetí nového rozhodnutí navzdory dvěma zrušením, k nimž došlo v minulosti.

[*omissis*]

296 Z těchto skutečností vyplývá, že z odůvodnění poskytnutého Komisí v napadeném rozhodnutí jasně a jednoznačně vyplývají úvahy, které sledovala za účelem odůvodnění přijetí nového rozhodnutí ukládajícího pokutu, a že tato výtka musí být v důsledku toho zamítnuta.

[*omissis*]

b) K páté výtce týkající se porušení zásady proporcionality

316 Žalobkyně tvrdí, že Komise porušila zásadu proporcionality, jelikož stíhání a sankcionování jednání dotčeného ve sporu nemohou být považována za přiměřená s ohledem na uplynulý čas a nyní již sníženou, či dokonce neexistující škodu, která byla údajně způsobena hospodářské soutěži.

317 V tomto ohledu je důležité připomenout, že zásada proporcionality, která je součástí obecných zásad unijního práva, vyžaduje, aby akty unijních orgánů nepřekračovaly meze toho, co je vhodné a nezbytné k dosažení sledovaného cíle, a pokud se nabízí volba mezi několika vhodnými opatřeními, je třeba zvolit nejméně omezující opatření, přičemž způsobené nepříznivé následky nesmí být nepřiměřené vzhledem ke sledovaným cílům (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 13. listopadu 1990, Fedesa a další, C-331/88, EU:C:1990:391, bod 13, a ze dne 14. července 2005, Nizozemsko v. Komise, C-180/00, EU:C:2005:451, bod 103).

318 V projednávané věci je třeba pro účely rozhodnutí o porušení zásady proporcionality ze strany Komise přihlédnout k následujícím okolnostem.

319 Zaprvé, pokud je akt zrušen, jak tomu bylo v případě rozhodnutí z roku 2009, orgán, který jej vydal, může pokračovat ve správním řízení ve fázi, v níž nastala protiprávnost (viz body 53 a 54 výše).

320 Zadruhé samotná délka řízení nezpůsobuje protiprávnost konstatování protiprávního jednání provedeného Komisí nebo výše uložené pokuty. K takovému zpochybnění může dojít pouze, pokud délka řízení porušuje zásadu přiměřené lhůty, a dále pokud překročení přiměřené lhůty narušuje výkon práva na obhajobu (viz bod 230 výše). V projednávané věci přitom z analýzy prvního a třetího žalobního důvodu vyplývá, že žalobkyně se takových porušení nemůže dovolávat.

321 Zatřetí se následující důvody, uplatněné Komisí k odůvodnění přijetí napadeného rozhodnutí navzdory uplynulému času, jeví jako relevantní a opodstatněné:

– zajistit účinné uplatňování práva hospodářské soutěže a zabránit beztrestnosti dotčených podniků;

– odrazovat zúčastněné podniky od spáchání nového protiprávního jednání v rozporu s právem hospodářské soutěže;

– usnadnit žaloby na náhradu škody podané případnými oběťmi kartelové dohody.

322 Začtvrté Komise dbala na zmírnění důsledků délky řízení pro dotyčné podniky tím, že jim přiznala 50% snížení částky pokuty.

323 Výtka tedy musí být zamítnuta a současně musí být zamítnut čtvrtý žalobní důvod v plném rozsahu.

4. K pátému žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení zásady ne bis in idem

324 Žalobkyně tvrdí, že zásada *ne bis in idem* brání přijetí napadeného rozhodnutí.

325 Komise s argumentací žalobkyně nesouhlasí.

326 Úvodem je třeba poznamenat, že žalobkyně připouští, že nebyla předmětem kumulace sankcí, ale pouze kumulace řízení, přičemž tvrdí, že taková kumulace je rovněž zakázána zásadou *ne bis in idem*.

327 V tomto ohledu je třeba uvést, že zásada *ne bis in idem* je vyjádřena:

– jednak v článku 50 Listiny, podle kterého „[n]ikdo nesmí být stíhán nebo potrestán v trestním řízení za čin, za který již byl v Unii osvobozen nebo odsouzen konečným trestním rozsudkem podle zákona“;

– jednak v čl. 4 odst. 1 protokolu č. 7 EÚLP.

328 Zásada *ne bis in idem*, jakožto logický důsledek zásady překážky věci pravomocně rozsouzené, zaručuje právní jistotu a rovnost tím, že zajišťuje, aby dotyčná osoba, která byla stíhána a případně potrestána, měla jistotu, že nebude opět stíhána pro stejný čin (rozsudek ze dne 3. dubna 2019, Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie, C-617/17, EU:C:2019:283, bod 33).

329 V oblasti hospodářské soutěže konkrétně zásada *ne bis in idem* v zásadě zakazuje, aby byl podnik opětovně odsouzen nebo stíhán za protisoutěžní jednání, za něž mu byla dřívějším rozhodnutím, proti kterému již nelze podat opravný prostředek, uložena sankce nebo bylo shledáno, že za ně

nenese odpovědnost (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 15. října 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582, bod 59, a ze dne 1. července 2009, ThyssenKrupp Stainless v. Komise, T-24/07, EU:T:2009:236, bod 178).

330 Použití zásady *ne bis in idem* zejména předpokládá, že bylo rozhodnuto o skutkové podstatě protiprávního jednání nebo že byla přezkoumána legalita posouzení tohoto protiprávního jednání (rozsudek ze dne 15. října 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582, bod 60).

331 Je-li tento požadavek splněn, zásada *ne bis in idem* zakazuje nové věcné posouzení skutkové podstaty protiprávního jednání, pokud by toto nové posouzení mělo za následek:

– buď uložení druhé sankce, která se připojuje k první sankci v případě, že by odpovědnost byla znovu konstatována;

– nebo uložení první sankce v případě, že by druhým rozhodnutím byla konstatována odpovědnost, kterou první rozhodnutí neshledalo (rozsudek ze dne 15. října 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582, bod 61).

332 Naproti tomu zásada *ne bis in idem* nebrání opakování stíhání, jejichž předmětem je totéž protisoutěžní jednání, pokud bylo první rozhodnutí zrušeno z formálních důvodů, aniž bylo meritorně rozhodnuto o vytýkaných skutečnostech, jelikož zrušující rozhodnutí tak nepředstavuje „zproštění“ ve smyslu přikládaném tomuto výrazu v trestních věcech (rozsudky ze dne 15. října 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P at C-254/99 P, EU:C:2002:582, bod 62, jakož i rozsudek ze dne 1. července 2009, ThyssenKrupp Stainless v. Komise, T-24/07, EU:T:2009:236, bod 190).

333 V takovém případě se sankce uložené novým rozhodnutím nepřipojují k sankcím uloženým zrušeným rozhodnutím, nýbrž je nahrazují (rozsudky ze dne 15. října 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582, bod 62, a ze dne 1. července 2009, ThyssenKrupp Stainless v. Komise, T-24/07, EU:T:2009:236, bod 190).

334 V projednávaném případě je třeba konstatovat, že k dnešnímu dni nebylo žádným rozhodnutím s konečnou platností rozhodnuto o meritu věci, pokud jde o účast žalobkyně na protiprávních jednáních, která jsou jí vytýkána. Rozhodnutí z roku 2002 bylo zrušeno Tribunálem z důvodu právního základu použitého Komisí a rozhodnutí z roku 2009 bylo zrušeno pro porušení podstatných formálních náležitostí, aniž bylo v jakémkoliv z těchto dvou případů přijato konečné stanovisko k meritorním žalobním důvodům uplatněným žalobkyní, týkajícím se její účasti na skutečnostech, které jsou jí vytýkány. Rozsudek ze dne 9. prosince 2014, Ferriere Nord v. Komise (T-90/10, nezveřejněný, EU:T:2014:1035), byl jediný, který rozhodoval o takových žalobních důvodech, ale Soudní dvůr jej v plném rozsahu zrušil. Za těchto okolností nelze mít za to, že Komise přijetím napadeného rozhodnutí žalobkyni dvakrát potrestala nebo stíhala za stejné skutky (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 15. října 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582, bod 63).

335 Pokud jde o sankci uloženou žalobkyni v napadeném rozhodnutí, nahrazuje sankci uloženou v rozhodnutí z roku 2009, která zase nahradila sankci uloženou v rozhodnutí z roku 2002. Částky zaplacené žalobkyní z titulu pokuty uložené v rozhodnutí z roku 2002, a poté v rozhodnutí z roku 2009, jí byly vráceny v důsledku zrušení obou těchto rozhodnutí.

336 Za těchto podmínek nelze mít za to, že byla porušena zásada *ne bis in idem*.

[*omissis*]

342 Z předchozího vyplývá, že zásada *ne bis in idem* nebránila přijetí napadeného rozhodnutí. Pátý důvod musí být tudíž zamítnut.

5. K šestému žalobnímu důvodu vycházejícímu z protiprávnosti režimu promlčení upraveného v článku 25 nařízení č. 1/2003

343 Žalobkyně se domáhá nepoužití promlčecí lhůty stanovené v článku 25 nařízení č. 1/2003 z důvodu, že tato lhůta podle ní porušuje jednak zásadu přiměřené lhůty a jednak zásadu proporcionality.

344 Žalobní důvod je zpochybňován, pokud jde o přípustnost a meritum.

345 K přípustnosti Komise, podporovaná Radou, tvrdí, že námitka protiprávnosti není dostatečně podložená a je prezentována nejasně.

346 V tomto ohledu je třeba uvést, že žalobkyně ve svých písemnostech uvedla výtky, kterých se dovolávala vůči článku 25 nařízení č. 1/2003, když uvedla jednak jejich právní základ, a sice porušení zásady přiměřené lhůty a zásady proporcionality, a jednak argumentaci rozvinutou na podporu tohoto postoje, kterou je v podstatě to, že článek 25 nařízení č. 1/2003 je stižen protiprávností v rozsahu, v němž umožňuje Komisi přijmout rozhodnutí o uložení sankce v rozporu s těmito zásadami.

347 Kromě toho z jejich písemností vyplývá, že Komise a Rada mohly pochopit námitky vznesené žalobkyní.

348 Tento žalobní důvod je proto přípustný.

349 Pokud jde o věc samou, žalobkyně předkládá dva argumenty.

350 Zaprvé tvrdí, že unijní normotvůrce porušil zásadu přiměřené lhůty tím, že do článku 25 nařízení č. 1/2003 nepřevzal myšlenku, že po uplynutí přiměřené lhůty dojde k prekluzi pravomoci Komise bez ohledu na pětiletou nebo desetiletou lhůtu a nezávisle na pozastavení, ke kterým může dojít v případě soudního řízení, k přijetí rozhodnutí konstatujícího protiprávní jednání a každopádně k uložení pokuty.

351 V tomto ohledu je třeba připomenout, že v oblasti hospodářské soutěže je promlčecí lhůta upravena v článku 25 nařízení č. 1/2003 následovně:

– tato lhůta trvá pět let [odst. 1 písm. b) ve spojení s čl. 23 odst. 2 písm. a) uvedeného nařízení];

– tato lhůta může být přerušena jakýmkoli úkonem Komise směřujícím k šetření nebo stíhání protiprávního jednání (odstavec 3); takovým přerušením zaniká již uplynulá lhůta a stanoví se počátek běhu nové lhůty; promlčení nastane nejpozději v den uplynutí deseti let, aniž by Komise uložila pokutu nebo penále (odstavec 5);

– běh lhůty se pozastavuje během řízení o opravném prostředku podaném k Soudnímu dvoru proti rozhodnutí Komise, v kterémžto případě se prodlouží o dobu, během které došlo k pozastavení (odstavec 6).

352 Pokud jde o zásadu přiměřené lhůty, tato zásada není předem abstraktně stanovena nebo určena pro všechna řízení, která mohou být dotčena, ale musí být posouzena s ohledem na okolnosti každé věci, zejména význam sporu, složitost věci, chování žalobkyně a příslušných orgánů (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 15. října 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582, body 187 a 188).

353 Žalobkyně vytýká unijnímu normotvůrci, že v článku 25 nařízení č. 1/2003 nestanovil maximální lhůtu, po jejímž uplynutí by byl jakýkoli zásah Komise vyloučen, i kdyby promlčecí lhůta byla přerušena.

354 V tomto ohledu je třeba uvést, že článek 25 nařízení č. 1/2003, jak byl formulován, je výsledkem toho, že unijní normotvůrce při výkonu pravomocí, které mu jsou svěřeny, sladil dva cíle, které mohou vyžadovat protichůdná opatření, a sice na jedné straně potřebu zajistit právní jistotu tím, že se zabrání tomu, aby situace konvalidované plynutím času byly donekonečna zpochybňovány, a jednak potřebu zajistit dodržování práva stíháním, zjišťováním a trestáním porušení práva Unie (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 6. října 2005, Sumitomo Chemical a Sumika Fine Chemicals v. Komise, T-22/02 a T-23/02, EU:T:2005:349, bod 82).

355 Žalobkyně přitom v projednávaném případě neprokázala, že unijní normotvůrce překročil při sladění těchto dvou odlišných cílů, prostor, který mu musí být v tomto rámci přiznán. Pravomoc provádět kontroly a ukládat sankce je totiž striktně vymezena. Je pravda, že běh promlčecí lhůty se pozastavuje v případě žaloby podané k unijnímu soudu. Tato možnost však za účelem svého provedení vyžaduje postup, který musí zajistit samotné podniky. Unijnímu normotvůrci nelze vytýkat okolnost, že po podání několika žalob, které všechny podaly dotyčné podniky, bylo rozhodnutí vydané na základě řízení přijato po uplynutí určité lhůty.

356 Takto provedené sladění unijním normotvůrcem se jeví o to vhodnější, že právní subjekty, které si stěžují na nepřiměřeně dlouhé řízení, mohou tuto délku řízení napadnout návrhem na zrušení rozhodnutí přijatého na základě tohoto řízení, přičemž takové zrušení je vyhrazeno pouze pro situace, kdy překročení přiměřené lhůty narušilo výkon práva na obhajobu, nebo žalobou na náhradu škody k unijnímu soudu, pokud překročení přiměřené lhůty nevede k porušení práva na obhajobu (viz bod 215 výše).

357 Tento argument je proto nutné odmítnout.

358 Zadruhé žalobkyně tvrdí, že článek 25 nařízení č. 1/2003 je v rozporu se zásadou proporcionality, neboť připouští, aby podniky byly ponechány v nejistotě během nepřiměřeně dlouhého období tím, že umožňuje Komisi stíhat je po uplynutí případně pozastavené nebo přerušené lhůty.

359 V tomto ohledu je třeba připomenout, že, jak je uvedeno v bodě 317 výše, zásada proporcionality vyžaduje, aby akty unijních orgánů nepřekračovaly meze toho, co je vhodné a nezbytné k dosažení sledovaného cíle, a pokud se nabízí volba mezi několika vhodnými opatřeními, je třeba zvolit nejméně omezující opatření, přičemž způsobené nepříznivé následky nesmí být nepřiměřené vzhledem k sledovaným cílům (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 13. listopadu 1990, Fedesa a další, C-331/88, EU:C:1990:391, bod 13, a ze dne 14. července 2005, Nizozemsko v. Komise, C-180/00, EU:C:2005:451, bod 103).

360 Jak přitom bylo uvedeno v bodě 351 výše, promlčecí lhůta je pět let.

361 Je přerušena jakýmkoli úkonem Komise, který směřuje k šetření nebo stíhání protiprávního jednání, přičemž promlčení nastává nejpozději uplynutím deseti let. Stanovením takové lhůty je tedy jednání Komise striktně vymezeno.

362 Kromě toho, jak bylo rovněž uvedeno v bodě 351 výše, promlčecí doba se prodlužuje o dobu, po kterou je běh promlčecí lhůty pozastaven na dobu trvání řízení o opravném prostředku proti rozhodnutí Komise. Podle judikatury toto pozastavení brání tomu, aby stíhání protiprávních bylo narušeno zavedením postupů, nad jejichž průběhem nemá Komise kontrolu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 15. října 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582, bod 144).

363 Článek 25 odst. 6 nařízení č. 1/2003 se tak týká případů, kdy nečinnost Komise není důsledkem nedostatku péče z její strany (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 15. října 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582, bod 144).

364 Za účelem určení, zda je článek 25 nařízení č. 1/2003 stižen protiprávností vytýkanou žalobkyní, je třeba uvést, že promlčení tím, že zabraňuje neustálému zpochybňování situací konvalidovaných plynutím času, směřuje k posílení právní jistoty, ale může taktéž umožnit konvalidaci situací, které byly alespoň zpočátku v rozporu s právem (rozsudek ze dne 6. října 2005, Sumitomo Chemical a Sumika Fine Chemicals v. Komise, T-22/02 a T-23/02, EU:T:2005:349, bod 82).

365 Pro doplnění analýzy je třeba připomenout, že právní subjekty, které si stěžují na nepřiměřeně dlouhé řízení, mohou tuto délku řízení napadnout návrhem na zrušení rozhodnutí přijatého na základě tohoto řízení, přičemž takové zrušení je vyhrazeno pro situace, kdy překročení přiměřené lhůty narušilo výkon práva na obhajobu, nebo pokud překročení přiměřené lhůty nevede k porušení práva na obhajobu, podáním žaloby na náhradu škody k unijnímu soudu.

366 Za těchto podmínek nelze mít za to, že unijní normotvůrce, když posuzoval cíle, kterých má být dosaženo v rámci režimu promlčení, zavedl systém zahrnující opatření, která se nejeví jako nezbytná nebo i účelná, či opatření, která mohou být nahrazena jinými stejně účinnými opatřeními na ochranu případně dotčených podniků, aniž by v nepřijatelném rozsahu omezovala účinnost šetření či stíhání.

367 Šestý žalobní důvod, a tudíž i první část návrhových žádání směřující ke zrušení napadeného rozhodnutí je tudíž třeba zamítnout.

B. K podpůrným návrhovým žádáním znějícím na snížení částky uložené pokuty

[*omissis*]

[*omissis*]

1. K osmému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z protiprávnosti zvýšení částky pokuty z důvodu opakování protiprávního jednání

[*omissis*]

a) K první výtce, vycházející z porušení práva na obhajobu při zohlednění opakování protiprávního jednání

535 Žalobkyně tvrdí, že zvýšení základní částky pokuty o 50 %, které Komise použila z důvodu opakování protiprávního jednání, je protiprávní, neboť jí nebylo umožněno se k této otázce vyjádřit během správního řízení, čímž Komise porušila její právo na obhajobu.

536 Konkrétně Komise neuvedla svůj záměr uplatnit tuto přitěžující okolnost v oznámení námitek, které obsahovalo pouze:

– obecné tvrzení platné pro všechny podniky, podle kterého Komise zohlední veškeré přitěžující okolnosti;

– zmínku o předchozím rozhodnutí o sankci, totiž rozhodnutí Komise 89/515/EHS ze dne 2. srpna 1989 v řízení podle článku 85 Smlouvy o EHS (IV/31.553 – Svařované ocelové pletivo) (Úř. věst. 1989, L 260, s. 1)], nesouvisející s možným zohledněním opakování protiprávního jednání, jelikož byla obsažena v poznámce pod čarou, za účelem vymezení výrobků dotčených tímto případem.

537 Žalobkyně tvrdí, že následně nebyla poskytnuta žádná další informace, ačkoli Komise měla k dispozici několik příležitostí, aby v tomto ohledu informovala dotyčné podniky, včetně zejména v dodatečném oznámení námitek, v dopise ze dne 15. prosince 2017 oznamujícím pokračování v řízení, v žádostech o informace, které následovaly, při slyšení konaném dne 23. dubna 2018 nebo během schůzky dne 21. června 2019, uvedené v bodě 27 výše, která se konala se službami Komise.

538 V tomto ohledu je třeba uvést, že pokud Komise zamýšlí přičíst právnické osobě porušení práva hospodářské soutěže a zamýšlí vůči ní uplatnit v tomto rámci opakování protiprávního jednání jako přitěžující okolnost, musí oznámení námitek, které určí této osobě, obsahovat všechny skutečnosti, které jí umožňují zajistit její obhajobu, zejména ty, které mohou odůvodnit, že podmínky opakování protiprávního jednání jsou v projednávaném případě splněny (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 5. března 2015, Komise a další v. Versalis a další, C-93/13 P a C-123/13 P, EU:C:2015:150, bod 96).

539 V tomto smyslu se Komise v bodě 84 svého oznámení o osvědčených postupech pro vedení řízení týkajících se článků 101 a 102 SFEU (Úř. věst. 2011, C 308, s. 6) zavázala, že v oznámení námitek „dostatečně přesně“ uvede skutečnosti, které mohou představovat přitěžující okolnosti.

540 Opakování protiprávního jednání přitom musí být podle ustálené judikatury posuzováno tak, že představuje okolnost, která může mít tuto přitěžující povahu (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 11. března 1999, Thyssen Stahl v. Komise, T-141/94, EU:T:1999:48, bod 618, a ze dne 11. března 1999, Unimétal v. Komise, T-145/94, EU:T:1999:49, bod 585).

541 Povinnost popsaná v bodech 538 až 540 výše vyplývá z povinnosti dodržovat právo na obhajobu, která je předmětem obecné zásady, podle které v každém řízení, které může vést k uložení sankcí, zejména pokut nebo penále, musí být dotyčným podnikům a sdružením podniků již ve správním řízení umožněno užitečně vyjádřit své stanovisko k pravdivosti a relevanci skutkových zjištění, námitek a okolností, které jsou proti nim uplatňovány (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 20. března 2002, LR AF 1998 v. Komise, T-23/99, EU:T:2002:75, bod 189 a citovaná judikatura).

542 Při přezkumu, zda byla dodržena zásada práva na obhajobu, musí unijní soud vzít v úvahu všechny okolnosti věci, aby bylo zajištěno, že úmysl Komise konstatovat protiprávní jednání nebo určitou okolnost byl dotyčným podnikem dostatečně předvídatelný, aby bylo možné mít za to, že tomuto podniku bylo umožněno se k danému bodu vyjádřit.

543 V projednávané věci oznámení námitek ze dne 26. března 2002 v poznámce pod čarou č. 2 uvádělo, že žalobkyně byla dříve předmětem rozhodnutí, kterým se konstatuje, že se dopustila závažného porušení pravidel hospodářské soutěže, a z tohoto důvodu se jí ukládá určitá sankce.

544 Kromě toho oznámení námitek uvádělo, že Komise měla v úmyslu uložit pokutu podnikům, kterým je toto oznámení určeno, včetně žalobkyně, s přihlédnutím k různým skutečnostem.

545 Oznámení námitek v bodě 314 odůvodnění uvádělo, že při stanovování výše pokut Komise zváží okolnosti projednávaného případu, a zejména závažnost a dobu trvání protiprávního jednání, přičemž připomíná, že taková dohoda nebo jednání ve vzájemné shodě, jako je cenový kartel a rozdělení trhů, představují velmi závažné porušení unijního práva.

546 V bodě 314 odůvodnění oznámení námitek Komise rovněž oznámila záměr, aby výše pokuty, která by byla uložena každému podniku, odrážela přitěžující nebo polehčující okolnosti, které lze vůči němu uplatnit, přičemž tato částka musí být stanovena na úrovni zajišťující dostatečně odrazující účinek.

547 Následně Komise žalobkyni ve svém dopise ze dne 15. prosince 2017 oznamujícím pokračování správního řízení oznámila, že v rozhodnutí, které přijme na konci řízení, bude vycházet z námitek vyplývajících z oznámení námitek, které vedlo k přijetí rozhodnutí z let 2002 a 2009.

548 Opakování protiprávního jednání přitom bylo v těchto rozhodnutích použito pro výpočet výše pokuty žalobkyně jako přitěžující okolnost.

549 V případě potřeby je třeba dodat, že v dopise ze dne 15. prosince 2017 Komise trvala na skutečnosti, že během slyšení dotčené podniky mohou diskutovat podrobně a bez omezení o všech aspektech projednávaného případu, což žalobkyni jakožto dotčenému podniku otevřelo možnost, aby případně uvedla, proč má za to, že opakování protiprávního jednání vůči ní nelze uplatnit jako přitěžující okolnost.

550 Za těchto podmínek je třeba po přezkumu týkajícím se všech okolností, které provázely spis, uvést, že v projednávané věci byly splněny podmínky k tomu, aby byl zaprvé dostatečně předvídatelný úmysl Komise zohlednit z titulu opakování protiprávního jednání rozhodnutí o uložení sankce, které bylo dříve určeno žalobkyni, a aby zadruhé žalobkyně měla možnost se k této otázce vyjádřit.

551 Tato výtka tedy musí být zamítnuta.

b) Ke druhé výtce, týkající se doby mezi oběma zohledněnými protiprávními jednáními

552 Žalobkyně tvrdí, že užitečná lhůta pro posouzení opakování protiprávního jednání, tedy doba, která uplynula mezi konstatováním prvního protiprávního jednání a okamžikem, kdy se dotyčný podnik dopustil nového protiprávního jednání, byla v projednávaném případě devět let, jelikož jeho účast na kartelové dohodě trvala od roku 1998, a nikoliv od roku 1993, jak se domnívala Komise v napadeném rozhodnutí. Taková lhůta je přitom příliš dlouhá k tomu, aby bylo možné konstatovat opakování protiprávního jednání.

553 V tomto ohledu je třeba připomenout, že z hlediska odrazení je opakování protiprávního jednání okolností, která podle judikatury odůvodňuje značné zvýšení základní částky pokuty. Je totiž důkazem, že dříve uložená sankce nebyla dostatečně odrazující (viz rozsudek ze dne 8. července 2008, BPB v. Komise, T-53/03, EU:T:2008:254, bod 398 a citovaná judikatura).

554 Pokud jde o dobu, která uplynula mezi dvěma protiprávními jednáními, ani nařízení č. 1/2003 ani pokyny pro výpočet pokut uložených podle čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a čl. 65 odst. 5 [UO] (Úř. věst. 1998, C 9, s. 3, dále jen „pokyny z roku 1998“) nestanoví maximální lhůtu pro zohlednění opakování protiprávního jednání a bylo rozhodnuto, že neexistence takové lhůty sama o sobě neporušuje zásadu právní jistoty (rozsudek ze dne 17. června 2010, Lafarge v. Komise, C-413/08 P, EU:C:2010:346, body 66 a 67).

555 Nicméně ačkoli žádná promlčecí lhůta Komisi nebrání v konstatování opakování protiprávního jednání, nemění to nic na tom, že Komise podle zásady proporcionality nemůže časově neomezeně zohledňovat starší rozhodnutí, kterým nebo kterými byly podniku uloženy sankce (rozsudek ze dne 17. června 2010, Lafarge v. Komise, C-413/08 P, EU:C:2010:346, bod 70).

556 Unijnímu soudu tedy přísluší ověřit, zda s ohledem na skutkové okolnosti projednávané věci je zvýšení částky pokuty z důvodu opakování protiprávního jednání odůvodněné, zejména v rozsahu, v němž by odhalovalo sklony dotčeného podniku porušovat pravidla hospodářské soutěže, zejména s ohledem na dobu, která uplynula mezi dřívějším porušením pravidel hospodářské soutěže a dotčeným protiprávním jednáním (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. června 2010, Lafarge v. Komise, C-413/08 P, EU:C:2010:346, bod 70).

557 V projednávaném případě vzhledem k zamítnutí sedmého žalobního důvodu, ve kterém žalobkyně zpochybnila důkazy shromážděné Komisí k prokázání toho, že se účastnila protiprávního jednání od 1. dubna 1993, činila doba mezi oběma protiprávními jednáními tři roky a osm měsíců, a nikoliv devět let, jak tvrdí žalobkyně.

558 V tomto ohledu je třeba uvést, že podle judikatury může být doba o něco kratší než deset let mezi dvěma protiprávními jednáními považována za relativně krátkou, a svědčí tak o sklonech podniku nevyvozovat odpovídající důsledky z konstatování, že se dopustil jednání porušujícího pravidla hospodářské soutěže (rozsudek ze dne 8. února 2007, Groupe Danone v. Komise, C-3/06 P, EU:C:2007:88, bod 40).

559 V této souvislosti mohla mít Komise správně za to, že zvýšení základní částky pokuty z důvodu opakování protiprávního jednání bylo v projednávaném případě odůvodněno s ohledem na sklony žalobkyně porušit pravidla hospodářské soutěže, o čemž svědčí krátká doba, která uplynula mezi dvěma dotčenými protiprávními jednáními, a to tři roky a osm měsíců.

[*omissis*]

564 Tato výtka tedy musí být zamítnuta.

c) Ke třetí výtce, týkající se doby, která uplynula mezi zohledněnými protiprávními jednáními a přijetím napadeného rozhodnutí

565 Úvodem je třeba konstatovat, že při přezkumu předchozí výtky Tribunál měl posoudit dobu, která uplynula mezi dvěma protiprávními jednáními zohledněnými Komisí z důvodu opakování protiprávního jednání.

566 Ve třetí výtce žalobkyně vyzývá unijní soud, aby posoudil s ohledem na zásadu proporcionality jinou lhůtu, a sice dobu, která uplynula mezi protiprávními jednáními zohledněnými z titulu opakování protiprávního jednání a přijetím napadeného rozhodnutí Komisí, ve kterém zvýšila základní částku pokuty z důvodu opakování protiprávního jednání.

567 Podle žalobkyně, vzhledem k tomu, že tato lhůta je příliš dlouhá, nemůže mít opakování protiprávního jednání odrazující účinek, a splnit tak svůj účel, takže Komise porušila zásadu proporcionality tím, že v tomto případě konstatuje opakování protiprávního jednání.

568 Na podporu svého stanoviska žalobkyně zdůrazňuje zvláštní okolnosti projednávané věci, kdy Komise z důvodu zrušení rozhodnutí z roku 2002 a z roku 2009 zohlednila, z titulu opakování protiprávního jednání, jednání, která začala v roce 1985, tedy 34 let dříve, a která byla konstatována v roce 1989, tedy 30 let dříve v případě prvního protiprávního jednání, aby sankcionovala jednání, které bylo ukončeno v roce 2000, tedy 19 let před přijetím napadeného rozhodnutí.

569 V tomto ohledu je třeba připomenout, že v souladu se zásadou proporcionality nepřekračují akty orgánů meze toho, co je vhodné a nezbytné k dosažení sledovaného cíle, a pokud se nabízí volba mezi několika vhodnými opatřeními, je třeba zvolit nejméně omezující opatření, přičemž způsobené nepříznivé následky nesmějí být nepřiměřené vzhledem ke sledovaným cílům (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 13. listopadu 1990, Fedesa a další, C-331/88, EU:C:1990:391, bod 13, a ze dne 14. července 2005, Nizozemsko v. Komise, C-180/00, EU:C:2005:451, bod 103).

570 Co se týče opakování protiprávního jednání, judikatura vyžaduje, aby Komise za účelem stanovení výše pokuty dbala na odrazující povahu svého jednání. Přitom prostředkem k zajištění tohoto odrazujícího účinku je zohlednit opakování protiprávního jednání tím, že se zvýší pokuta. Zohlednění opakování protiprávního jednání má tedy přimět podniky, které vykazují sklony k porušování pravidel práva hospodářské soutěže, aby změnily své jednání (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 13. července 2011, Shell Petroleum a další v. Komise, T-38/07, EU:T:2011:355, bod 98 a citovaná judikatura).

571 Podle judikatury uvedené v bodě 553 výše je opakování protiprávního jednání okolností, která odůvodňuje značné zvýšení základní částky pokuty, neboť představuje důkaz o tom, že dříve uložená sankce nebyla dostatečně odrazující.

572 Jak bylo uvedeno v bodě 555 výše, Komise není pro konstatování opakování protiprávního jednání vázána případnou promlčecí lhůtou. Nemůže však časově neomezeně zohledňovat starší rozhodnutí, kterým nebo kterými byly podniku uloženy sankce.

573 Konstatování a hodnocení specifických charakteristik opakování protiprávního jednání spadá do posuzovací pravomoci Komise, která může v každém případě, když stanovuje míru navýšení z důvodu opakování protiprávního jednání, přihlédnout k náznakům, které směřují k potvrzení sklonů podniku porušovat pravidla hospodářské soutěže (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 13. července 2011, Shell Petroleum a další v. Komise, T-38/07, EU:T:2011:355, bod 98).

574 Komisi tudíž nelze vytýkat, že v projednávaném případě konstatovala opakování protiprávního jednání s ohledem na dobu, která uplynula mezi prvním či prvními konstatovanými protiprávními jednáními a protiprávním jednáním, za které byla uložena sankce v napadeném rozhodnutí. Právě tato skutečnost totiž svědčí o sklonech podniku porušovat pravidla hospodářské soutěže, a ospravedlňuje tedy snahu nasměrovat chování tohoto podniku k dodržování pravidel hospodářské soutěže (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 25. října 2005, Groupe Danone v. Komise, T-38/02, EU:T:2005:367, bod 354, a ze dne 13. prosince 2012, Versalis a Eni v. Komise, T-103/08, nezveřejněný, EU:T:2012:686, bod 266).

575 Jak je přitom uvedeno v bodě 557 výše, byla dotčená doba krátká, neboť činila tři roky a osm měsíců. Vzhledem k tomu, že byly prokázány sklony žalobkyně k porušování pravidel práva hospodářské soutěže, nelze Komisi platně vytýkat, že napadeným rozhodnutím zajistila odrazující účinek, a to navzdory skutečnosti, že vyšetřování trvalo určitou dobu z důvodu soudních komplikací, se kterými se setkala.

576 Žalobkyně nicméně tvrdí, že z důvodu stáří protiprávních jednání již napadené rozhodnutí nemohlo mít žádný odrazující účinek, když bylo přijato. Kromě toho tvrdí, že od roku 2000 se zdržela jakéhokoliv protiprávního jednání.

577 V tomto ohledu je třeba připomenout, že jak bylo uvedeno v bodech 298 až 300 výše, i když nelze vyloučit, že hrozba sankce vůči žalobkyni během celého vyšetřování a dvojí uložení sankce mohly mít určitý odrazující účinek, nebrání to tomu, aby sankce, tedy zaplacení pokuty uložené Komisí, tak jak byla zvýšena z důvodu opakování protiprávního jednání, skutečně odrazovala podnik od toho, aby se znovu dopouštěl porušení pravidel hospodářské soutěže.

578 Za těchto podmínek Komise neporušila zásadu proporcionality tím, že zajistila zohledněním opakování protiprávního jednání, aby byla pokuta uložená žalobkyni v napadeném rozhodnutí dostatečně odrazující.

579 Ze všech uvedených důvodů musí být výtka zamítnuta.

[*omissis*]

2. Závěr o návrhu na snížení pokuty

645 Vzhledem k tomu, že napadené rozhodnutí není stiženo žádnou protiprávností nebo nesrovnalostí (viz body 530, 606 a 643 výše), nelze vyhovět návrhovým žádáním znějícím na snížení výše pokuty v rozsahu, v němž směřují k tomu, aby Tribunál vyvodil důsledky, pokud jde o výši pokuty, z uvedených protiprávností či nesrovnalostí (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. prosince 2015, Orange Polska v. Komise, T-486/11, EU:T:2015:1002, bod 226).

646 Jestliže však unijní soud vykoná pravomoc přezkumu v plné jurisdikci stanovenou v článku 261 SFEU a článku 31 nařízení č. 1/2003, je oprávněn nad rámec pouhého přezkumu legality, který umožňuje pouze zamítnout žalobu na neplatnost nebo zrušit napadený akt (zcela nebo zčásti), přihlédnout ke všem skutkovým okolnostem, aby případně upravil výši sankce [v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 3. září 2009, Prym a Prym Consumer v. Komise, C-534/07 P, EU:C:2009:505, bod 86 a citovaná judikatura, a ze dne 10. listopadu 2021, Google a Alphabet v. Komise (Google Shopping), T-612/17, napadený kasačním opravným prostředkem, EU:T:2021:763, bod 605].

647 V rámci výkonu pravomoci přezkumu v plné jurisdikci může unijní soud zrušit, snížit, nebo dokonce zvýšit uloženou pokutu (viz rozsudek ze dne 19. prosince 2013, Siemens a další v. Komise, C-239/11 P, C-489/11 P a C-498/11 P, nezveřejněný, EU:C:2013:866, bod 334 a citovaná judikatura).

648 Za těchto podmínek může unijní soud také případně provést odlišná posouzení, než jaká učinila Komise za účelem stanovení výše uložené pokuty (viz rozsudek ze dne 21. ledna 2016, Galp Energía España a další v. Komise, C-603/13 P, EU:C:2016:38, bod 75).

649 S ohledem na všechny skutečnosti obsažené ve spise a zejména ty, které uvedla žalobkyně, je nutno zkoumat, zda je třeba, aby Tribunál v rámci výkonu pravomoci přezkumu v plné jurisdikci nahradil jinou částkou částku pokuty stanovenou Komisí z důvodu, že posledně uvedená pokuta nebyla přiměřená (rozsudek ze dne 17. prosince 2015, Orange Polska v. Komise, T-486/11, EU:T:2015:1002, bod 227).

650 Žalobkyně zpochybnila přiměřenost napadeného rozhodnutí a uvedla, že podle ní měla Komise s ohledem na okolnosti projednávaného případu řízení zastavit nebo přinejmenším, pokud hodlala přijmout rozhodnutí, jí neuložit žádnou pokutu.

651 V tomto ohledu je třeba uvést, že Komise v napadeném rozhodnutí, aniž konstatovala porušení přiměřené lhůty nebo porušení práva na obhajobu, přiznala žalobkyni snížení částky pokuty, které odůvodnila následujícím způsobem:

– „vzhledem k […] nejistotě vytvořené přechodem mezi oběma Smlouvami, což je výjimečná okolnost, která se v dané době výslovně neřídila judikaturou, považuje […] Komise za vhodné, aby stranám, kterým je toto rozhodnutí určeno, bylo přiznáno snížení pokuty“ (*neoficiální překlad*) (bod 570 odůvodnění);

– toto snížení se přiznává „za účelem zmírnění negativních důsledků pro tyto strany, které mohly být způsobeny dlouhou délkou řízení, která [byla] nezbytná k odstranění určitých procesních vad, k nimž došlo v jeho průběhu a které nelze přičítat stranám, kterým je toto rozhodnutí určeno“ (*neoficiální překlad*) (bod 570 odůvodnění);

– „poskytnutí spontánního snížení částky pokuty […] Komisí musí být považováno za dostatečné ke zmírnění případných nepříznivých účinků, které vznikly stranám, jimž je rozhodnutí určeno, z důvodu dlouhého trvání řízení“ (*neoficiální překlad*) (bod 572 odůvodnění);

– „[s]tranám, kterým je rozhodnutí určeno, bude možno odpovídajícím způsobem snížit pokuty, aby se zmírnily případné nepříznivé účinky způsobené procesními pochybeními Komise“ (*neoficiální překlad*) (bod 573 odůvodnění);

– „Komise se domnívá […], že procesní pochybení, kterých se dopustila v rámci přechodu z režimu Smlouvy o ESUO na režim Smlouvy o ES, a delší doba trvání, která mohla vyplynout z těchto pochybení, mohou odůvodnit přiměřenou nápravu pro strany, jimž je toto rozhodnutí určeno“ (*neoficiální překlad*) (bod 991 odůvodnění);

– „s ohledem na posuzovací pravomoc, kterou má Komise při stanovování pokut, může […] Komise osobám, jimž je toto rozhodnutí určeno, [přiznat] snížení pokuty, která by měla být vyměřena tak, aby nepenalizovala podniky, kterým je rozhodnutí určeno, za procesní pochybení, kterých se nedopustily, ale která zároveň nejsou natolik závažná, aby porušovala zásadu, podle které kartely představují velmi závažné porušení práva hospodářské soutěže“ (*neoficiální překlad*) (bod 992 odůvodnění);

– „[a]by Komise tyto faktory řádně zohlednila, dospěla k závěru, že všem adresátům tohoto rozhodnutí musí být přiznáno snížení pokuty o 50 % z důvodu mimořádné polehčující okolnosti“ (*neoficiální překlad*) (bod 994 odůvodnění).

652 Z toho vyplývá, že Komise při snížení výše pokuty uložené žalobkyni vycházela v podstatě z následujících skutečností:

– věc byla projednávána, když uplynula doba platnosti Smlouvy o ESUO;

– tato situace způsobila obtíže při určování použitelných pravidel;

– tyto obtíže vedly k tomu, že unijní soudy zrušily rozhodnutí z let 2002 a 2009;

– tato zrušení měla za následek prodloužení řízení v rozsahu, v němž mohlo mít nepříznivý dopad na situaci dotyčných podniků;

– tyto okolnosti mohly být zohledněny při stanovení výše pokuty.

653 V tomto ohledu je třeba uvést, že Komise v bodech odůvodnění citovaných v bodě 651 výše opakovaně používá výrazy, které vedou k domněnce, že poskytnutím snížení dotčené pokuty zamýšlela „zmírnit“ nebo „napravit“ „nepříznivé účinky“, tedy škodu, která mohla být způsobena „pochybeními“, která jsou jí přičitatelná.

654 Ačkoli jsou takové výrazy obecně spojeny s řízeními o náhradě škody, z napadeného rozhodnutí nevyplývá, že by přiznáním snížení dotčené pokuty Komise zamýšlela přiznat náhradu škody způsobené protiprávním jednáním. Nikde v uvedeném rozhodnutí Komise neuznává, že se dopustila protiprávního jednání, například tím, že překročila přiměřenou délku řízení nebo že porušila právo žalobkyně na obhajobu. V několika částech tohoto rozhodnutí naopak odkazuje na judikaturu, podle které musí být nápravné opatření v případě výtek týkajících se délky řízení nalezeno v rámci žaloby na náhradu škody (body 568 a 578 odůvodnění).

655 S přihlédnutím k těmto různým skutečnostem je tedy třeba mít za to, že dotčeným snížením pokuty Komisí neměla za cíl napravit protiprávní jednání, ale pouze zohlednit okolnosti projednávané věci v rámci široké posuzovací pravomoci, která je jí přiznána pro účely ukládání sankcí, zejména v rozsudku ze dne 19. března 2009, Archer Daniels Midland v. Komise (C-510/06 P, EU:C:2009:166, bod 82) (viz bod 651 výše).

656 Tribunál má v rámci výkonu pravomoci přezkumu v plné jurisdikci za to, že v projednávaném případě pokuta nemůže být zrušena zejména z důvodu nutnosti zajistit plné uplatnění práva hospodářské soutěže na zvlášť závažné a výrazně dlouhodobé protiprávní jednání, které bylo vůči žalobkyni zjištěno.

657 Je však třeba zohlednit skutečnost, že pokuta nebyla žalobkyni uložena během několika let následujících po spáchání posledních protisoutěžních jednání konstatovaných Komisí, ale téměř 20 let poté.

658 V tomto ohledu je třeba v projednávaném případě zohlednit při stanovení výše pokuty, mezi všemi relevantními okolnostmi, její odrazující povahu.

659 Cílem zohlednění odrazující povahy je totiž zajistit, aby výše pokuty dostatečně povzbudila dotčený podnik a obecně všechny hospodářské subjekty k dodržování unijních pravidel hospodářské soutěže (viz rozsudek ze dne 17. června 2010, Lafarge v. Komise, C-413/08 P, EU:C:2010:346, bod 102).

660 V projednávaném případě již byl cíl odrazení ve vztahu k žalobkyni každopádně částečně splněn sankcí, která jí byla uložena v rozhodnutí z roku 2002 a poté v rozhodnutí z roku 2009, jakož i vyhlídkou, že tato sankce může být zachována na konci řízení, pokud by byly žaloby podané žalobkyní proti těmto rozhodnutím zamítnuty, nebo pokud by v případě zrušení uvedených rozhodnutí bylo přijato nové rozhodnutí, kterým se znovu ukládá sankce (viz bod 299 výše).

661 Za těchto okolností je třeba mít v rámci výkonu pravomoci přezkumu v plné jurisdikci za to, že vzhledem k době, která uplynula mezi posledními protisoutěžními jednáními a přijetím napadeného rozhodnutí, se stanovení výše pokuty na úroveň nižší než základní částka 2,975 milionu eur, kterou v napadeném rozhodnutí určila Komise v souladu s pokyny z roku 1998, kterými se mohou unijní soudy řídit při výkonu uvedené pravomoci (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 6. prosince 2012, Komise v. Verhuizingen Coppens, C-441/11 P, EU:C:2012:778, bod 80), jeví v projednávaném případě postačující k vyvolání požadovaného odrazujícího účinku.

662 S ohledem na výše uvedené je snížení výše pokuty o 50 % z důvodu doby, která uplynula mezi posledními protisoutěžními jednáními a přijetím napadeného rozhodnutí, přiměřené.

663 V důsledku toho je třeba:

– zamítnout žalobu v rozsahu, v němž směřuje k úplnému nebo částečnému zrušení napadeného rozhodnutí;

– zamítnout návrh žalobkyně na snížení výše pokuty s tím, že snížení výše pokuty o 50 % přiznané Komisí v napadeném rozhodnutí bylo přiměřené s ohledem na zmírnění nutného odrazujícího účinku sankce z důvodu doby, která uplynula mezi ukončením protiprávního jednání a uložením pokuty.

[*omissis*]

Z těchto důvodů

TRIBUNÁL (čtvrtý rozšířený senát)

rozhodl takto:

1) Žaloba se zamítá.

2) Ferriere Nord SpA ponese vlastní náklady řízení a nahradí náklady řízení vynaložené Evropskou komisí.

3) Rada Evropské unie ponese vlastní náklady řízení.

Gervasoni Madise Nihoul

Frendo Martín y Pérez de Nanclares

Takto vyhlášeno na veřejném zasedání v Lucemburku dne 9. listopadu 2022.

Podpisy.